

pinnekesdraad

Pseudowetenschap



Luc Bonneux is epidemioloog
beeld: Keke Keukelaar

Op 1 oktober verscheen in JAMA een meta-analyse die aantoonde dat 'long term psychodynamische therapie' effectief was (JAMA 2008; 300: 1551). De bedoeling van de publicatie was vermoedelijk de 'psychotherapeuterie' het nekschot te geven. De studie betreft alle studies tussen 1960 en 2008 en vond 13 gerandomiseerde vergelijkingen met 565 patiënten in de interventiearm (44 patiënten per studie) en 15 observationele studies met 488 patiënten (32 patiënten per studie). Deze 1053 patiënten hadden eetstoornissen, obsessief gedrag, borderline disorders, depressie, angststoornissen, persoonlijkheids- en karakterstoornissen en de interessante ziekte 'heterogene aandoeningen'. Kortom, mensen die niet goed bij hun hoofd waren. Het begrip 'controle' was een Freudiaanse wensdroom. De controlegroep bevat maar 257 patiënten. Waar de overige achthonderd controlepatiënten zijn gebleven, is niet duidelijk. Vier studies zijn wel opgenomen in de gecontroleerde resultaten. De controlegroepen werden echter uitgesloten. Waarmee werd gecontroleerd, bleef erg onduidelijk.

De interventie is 'een therapie die zorgvuldige aandacht besteedt aan de interactie tussen therapeut en patiënt, met overdachte timing van de interpretatie van overdracht en weerstand, ingebed in een gesofisticeerde appreciatie van de bijdrage van de therapeut aan het tweepersonenveld'.

Overdracht verwijst naar het onbewuste overdragen van de gevoelens voor significante personen (vaak de ouders) naar de goeroe. Weerstand verwijst naar de onbewuste geest als reservoir van verdrongen herinneringen, al is het bestaan daarvan even goed aangevoeld als het bestaan van de Verschrikkelijke Sneeuwman. Interpretatie is subjectief en ontoetsbaar.

Als je de baas een mep geeft, is het omdat zij je onbewust herinnert aan de moeder die je een pak voor de broek gaf. Als je de baas geen mep geeft, is het omdat je die herinnering hebt verdrongen. De therapeut heeft altijd gelijk, wat typisch is voor een pseudowetenschap.

De therapieën in de controlegroep waren divers, maar korter. Cognitieve gedragstherapie (CGT), de gouden standaard van de klinische psychologie, ontbrak. Voor vele aandoeningen is CGT een evidence-based therapie, het onthouden van CGT



aan de controlegroep invalideert die controle. De effectmaat was gebaseerd op de distributie van antwoorden in zelfrapportage, 0,8 standaardafwijking beter. De onderzoeksgroep vond dus dat ze 30 procent beter was dan het clubje dat voor controlegroep moest doorgaan. Na een dergelijke zware investering van tijd en emotie zou het tegendeel erg verwonderlijk zijn. Volgens deze auteurs is correcte controle van de interventie onmogelijk. Het zagezegd niet kunnen uitvoeren van goed gecontroleerde studies is een handig excuus, typisch voor de kwakzalverij. Uiteraard is controle mogelijk. Vervang de psychiater door een huisarts. Die moet vijftig uren luisteren, geregeld instemmend grommen om te tonen dat hij niet in slaap is gevallen en empathisch reageren op wat de patiënt vertelt. Wedden dat hij even goede resultaten behaalt?

Freud heeft veel verdiensten. Zijn idee dat bij aandoeningen die in de geest ontstonden, behandelingen horen die een beter begrip van de geest ontwikkelen voor therapeutische doeleinden, was toen revolutionair. Zijn inzicht dat de doorgeslagen seksuele repressie mensen gek maakte, klopte. Maar die theorie was wel voorwetenschappelijk, een intuïtief model dat is verworpen door moderne klinische en evolutionaire psychologie. Als een moderne internist zijn behandeling baseert op de humeurentheorie van Hippocrates, is dat niet de schuld van Hippocrates. Freud is ook al wel even dood. Het is niet zijn schuld dat door medische aanmatiging een voorwetenschappelijke psychoanalytische behandeling blijft voortbestaan. Psychodynamische therapieën zijn schadelijk: riskante, maar futiele spelletjes met kwetsbare geesten die bovendien leiden tot onderbehandeling met bewezen effectieve cognitieve therapieën. Psychiaters moeten zeker psychotherapie kunnen geven. Dat vak valt te leren bij de moderne psychologie, niet uit een prehistorie van medisch patriërchaat.

**De therapeut
heeft altijd gelijk**